

ELSZEGÉNYEDÉS

A vagyonsodás és az elszegényedés nem izolált jelenségek, hanem inkább egy olyan folyamat, amelynek nagyon sokféle oka van. A gazdagodás akkor kezdődik, ha tehetségünket, meg a vagyunkat, megtakarított kisebb nagyobb pénzeszközöket jól helyezzük el. Ha tehetségünket és munkánkat, meg pénzünk nem tudjuk jól gyümölcsösíteni, akkor megkezdődik az elszegényedés.

A kanadai magyarság zöme napszamos és órabéres munkás. A szegénységük egyik legfőbb oka, hogy igen sokszor van munka nélkül. Ha háromezer magyar Ontarióban csak egyetlen napon át marad munka nélkül, akkor ez egyetlen nap 15,000 dollár veszteséget jelent a magyarságra. Ezenkívül pedig mindenki jól tudja és érzi, hogy milyen kínos dolog napról napra gyárak elé szaladgálni s lesni a jó szerencsét. Ha a munkanélküliség ideje hosszúra nyúlik ki, akkor pedig kiszámíthatatlan pénzbéli és lelki kárt okoz a szegényedés.

Ha egyetlen hónap százezrekre menő veszteséget okozhat a magyarságnak: miért nem foglalkozik a magyarság minden intézménye és egyesülete a legégetőbb kérdéssel: az elhelyezkedés kérdésével. Legelőször az kell, hogy foglalkozzanak ezzel a kérdéssel mindenütt, ahol magyarok vannak.

Módját kell annak találni, hogy a napszamos magyar tanulhasson jó és hasznos mesterséget, meg kell tanulni angolul. Igen fontos azután, hogy az angol és magyar lapok mindig jól írjanak a magyarokról. Ahol virágzó magyar gyülekezetek vannak: a város népe előtt a szép rendben tartott magyar templomok kitűnő "advertising". A templom a város szemében arra a kérdésre felel: "KIK A MAGYAROK?" Kétségbevonhatatlan tény, hogy a magyarságot szegényíti az, aki elkerüli a saját templomát.

Halifax kikötőjéből 1930 január havában 100 magyart deportáltak. Windsor és Detroit börtöneiben az 1929 év második felében 242 magyar volt bezárva. Leginkább az Egyesült Államok területére való besurranás volt főbűnük. Van közöttük olyan, aki egymaga tíz évi börtönbüntetést kapott, összesen pedig mintegy 142 évi börtönbüntetést róttak ki rájuk. A bírósági, deportálási és ügyvédi költségek mintegy 68,000 dollárra rúgtak. A munkanélküliség mellett ez egy másik nagy oka az általános elszegényedési folyamatnak. Ha azt olvassuk, hogy Windsorban például a református egyház évi bevétele 3331 dollár, a róm. kath. egyházé pedig mintegy 4300, s az evangélikus egyház is szép eredményt mutathat fel: mégis meglehetősen alacsony az, hogy a három egyház együttvéve egy parányi töredékét tudja felmutatni annak az összegnek, amit a magyarok kifizettek ügyvédeknek és börtönnek.

A börtönstatisztika felvilágosítja az összmagyarságot arról a szomorú tényről, hogy a magyar semmit sem törődik magyar testvéreivel. Mához egy évre vagyis 1931 elején újra alapos kimutatást fogunk készíteni a windsori és detroiti börtönök szomorú eseményeiről, magyar szempontból vizsgálva a dolgokat. Ebben az évben bizonyosan megint megjelennek a szegényedés forrásait jelentő családok és emberszökötők a magyarság között, s igen kíváncsiak vagyunk, hogy mi lesz az eredménye a mostani figyelmességünknek. Amennyi pénzt megvon a magyarság a templomaitól, pontosan hatszor annyit fog kifizetni a ROSSZRA. Ha van olyan, aki ezt pedig nem hinné el, hát vizsgálja át a hivatalos adatokat.

M. J.

TORONTÓ A KANADAI MAGYAR UJSÁG MELLETT

Lapunk keletkanadai elterjedése mellett oly impozánsan megnyilatkozó Magyar-Montreal után Torontó magyarsága is megmozdult a Kanadai Magyar Ujság keletkanadai érdekeket szolgáló törekvései érdekében. A torontói magyarság vezetői egytől-egyik lelkesen támogatják lapunk szerkesztőjét abban a törekvésében, hogy minél alaposabban megismerjék a torontói magyarságnak a Kanadai Ujsággal szemben támasztott igényeit — legjobb tehetsége szerint igyekeznek a keleti magyarság szószólójává fejleszteni a Kanadai Magyar Ujságot.

Bácskai szerkesztő torontói tartózkodása folyamán először a közel száz rendes tagot számláló Torontói Katolikus Kőr meghívásának tett eleget és a Kőr ugy az angol, mint a magyar társadalom előtt megkülönböztetett tiszteletnek örvendő és mindig önzetlenül áldozatkész elnöke, Dr. Leskő bevezető szavai után általános megelégedéssel ismertette a Kanadai Magyar Ujságnak a magyar munkástömegek érdekeit megvédni igyekvő törekvéseit.

Másnap este a torontói Magyar Egyesült Egyház szíveslegéből a Church of all Nations Templom nagytermében Tiszt. Czako László dr. lelkész mutatja be nagy számban összegyűlt híveinek lapunk szerkesztőjét, aki részletesen fejtegette a Kanadai Magyar Ujság demokratikus célját és a magyarság önbizalmának fokozásáért és egyúttal az angolok előtt való elismertetésének fokozatos kiépítéséért folytatott munkásságát.

Dr. Czako ezután mélyenjáró, fordulatossá beszédében mutatott rá mindazokra a módosításokra, amelyek a kanadai magyarság ezen legnyilvánosabb orgánumát még jobban megkedveltethetik a keletkanadai magyarsággal, majd pedig Dr. Jánossy István hívta fel a magyarságot, hogy használja ki a Kanadai Magyar Ujság által nyújtott szellemi, sőt sokszor gyakorlati előnyöket és igyekezzenek mindegyikük belekapcsolódni a kanadai magyarság összefogásáért és érdekeinek megvédéséért folytatott mozgalomba.

Hasznos tudnivalók a motorokról

IRTA: Ifj. FARKAS ALBERT, PLUNKETT, Sask.

A Kanadai Magyar Ujság olvasóinak kívánására a következőkben egy automobil és traktor rovat vezetését vállaltam el, hogy lapunk szerkesztőségének szíveslegéből rendelkezésre bocsátott hasábon rövid, érthető módon ismertessem a motorok és azok alkatrészeit, hogy még a hozzá nem értők is jót és költséget menthesenek meg a munka-szezon alatt.

A modern autók legtöbb része 4 vagy 6 hengeres. Az előbbivel egy-egy gallon gazolin

ni, bár körfordulata ugyanannyi lehet mint egy 6 hengeres. Mivel a henger furata a négyhengeresnél általában 1 inccsel nagyobb, mint a 6-osé, és a gyújtási lökések távolabbra esnek a körforgásban, így a 4 hengeres motor kipuffogó hangja zajosabb és a motorja nem olyan simán dolgozik, mint a 6 hengeres. A 6 hengeres motor sürűbben elosztott lökései a motorjárását egyenletesebbé is teszik.

Általában a motor 30—35 mérföld sebességnél működik a leggazdaságosabban, amenny-

ben a 4 hengeresnél átlagosan 30—32 mérföld, a 6-osoknál 18—20 mérföld egy gallon gazolin után befutott távolság. Az említett gyorsasági hajtáson alól vagy felül a mérföldek befutása csökkenik a gallon gazolin után

MIK AZOK A SZELEPEK?

A motorok legfontosabb alkatrészei a szelepek, melyekből a legtöbb esetben kettő van minden henger részére, vagyis a szívó és kipuffogó szelep. A szívó szelep nem szenved anynyi megpróbáltatást az üzemből mert ezeken csak a kimért gazolin kell mennyiségű levegővel keverve jut be a hengerbe, a "vegityőn" (carburator) keresztül. Ennélfogva a szívó szelepek hosszabb életűek és kevesebb bajt okoznak. De traktoroknál, amelyek esetleg petróleumot is használnak és vízzel való vegyítésre is, van szükség azért, hogy a robbanó kamara hőmérsékletét mérsékelje: ez esetben a rossz víz, amely sok vizet kövesedést és meszet hagy maga után, igen sok akadályt okozhat a szívó szelepnek, mivel a sav rárakódik a szelepszárra és így lassan megnehezíti a szelep pontos és szabályos mozgását és zárását.

A kipuffogó szelep több gondot igényel úgy az autómint a traktor-motoroknál, mivel ezen szelepen keresztül hatol ki a szabadba az elrobbant gáz. És mivel a robbanások minden második körfordulatnál ismétlődnek, egy modern gyors fordulatú motornál ezen szelepek kb. 1225-ször kell nyitni és zárni percenként, hogy a tüzet ki bocsássa. Ha a szelep nem működik pontosan akkor a szelep fej és annak fészke a tűz által eldurvított égéstől az erőfogyást és több gazolin-fogyasztást von maga után.

A kipuffogó szelep esetében nem a vizkő, hanem az olaj tapad és szenneseedik meg a magas hőfok alatt dolgozó szelep szárára és így rászűlvén, megakadályozza a pontos nyitást és zárást, ami szintén a motor használatosságának rovására megy

Az új motor, amely már 2000 mérföldet futott, készen vár a szelepek megvizsgálására, mert ezen idő lefolyása alatt a szelepek elnyerték végleges formájukat a tüzeléstől rájuk gyakorolt hőség folytán és megedződtek. Ha fessmérővel megvizsgáljuk a szelep zárását, észre vesszük, hogy egy kevés nyomáscsökkenés mutatkozik, amely erő nem jut el a hátsó ke-rekek hajtásához. Amikor ilyen kor megvizsgáljuk, közzörün le-simítjuk az egyensúlyozzuk a szelepet és annak fészkét, akkor a következő 5000 mérföldet kiszolgálják, rendes körülmények között újabb javítás nélkül.

Két éves vagy öregebb motoroknál a szeleplejek érintkező része a szelep fészkekkel homorúvá kopik. A többszöri becsiszolástól a fészkek kiszélesednek és ha bár friss csiszolás után zárnak is de ez csak ideiglenesen marad szoros. Míglen az új szelep fészkek ha meg figyeljük keskeny, legtöbb esetben csak egy ceruza ólom vastagságának a szélessége és mégis jól zár.

A szelepek becsiszolása előtt és után meg kell figyelniük a szelep alsó szára és a szeleplemelytől közötti távolságot, amelynek aránylag autómotoroknál a befogadó szelepnél legkevesebb hatered inch (.006) a kipuffogónál nyolcezed (.008) amikor a motor meleg. Ha ennél kevesebb távolságot hagyunk akkor a szelep ki van téve a laza zárnak, ami esetleg a kellőnél nagyobb hőséget von maga után, megnyújtva a szelepszárat, aminek ismét üzem zavar a következménye. A ki-merítő szelep fontos, hogy már "zárt" a beállításkor mielőtt a befogadó szelep "kezd" nyitni.

(FOLYTATJUK!)

ELKOBOTZTAK A HORVÁT KATOLIKUSOK HETILAPJÁT

A horvát katolikusok "Kereszt" nevű hetilapját elkobozták, mert a szerb diktatura új iskolatörvényét bírálat tárgyává merte tenni.

RÁBAPARTI NEFELEJTS

IRTA: SOÓS ISTVÁN

1919-ben volt, Nagyasszony táján, egy szombati napon. A nap forrón sütött, rekkenő hő-ség volt, amint egy orosz katonaruhát viselő, de fején magyar honvédsapkás férfi ballagott ne hézkes léptekkel a győri állomásról Újváros felé, szinte lopakodva, kerülő utakon, mellékútcákon, nehogy felismerjék. Pedig hát ahogy le volt sovánkodva, arca beesve, torzonborz szakállal benőve, még a saját édes anyja is nehezen ismert volna rá a már haza sem vált hadifogolyra. A Főucca 35 számú ház előtt megállt, kissé tájékozódott aztán belépett az udvarba, melynek háttéréből egy pocakos, kövér úri ember közeledett feléje, apró, tipegő léptekkel.

— Jó napot, Spitzer ur! — köszöntött rá az idegen, — tán már meg se ismer? — Nincs szerencsém, — feleltem amaz ridégen és elutasítólag. — Székely építészgyakornok vagyok, az ön egykori bérlője. — Mi a tatár? A Székely? az tán miféle szél hozza magát ide Talán a sárból támadt fel? Hiszen azt gondoltuk, hogy már régen meghalt, hogy mer mégis váratlanul az élők közt megjelenjen? Hahaha! No de örülök, hogy látom, gratulálok a feltámadásához.

— Itt lakik még a feleségem az emeleten? Vagy él még egyáltalán?

— Itt lakni ugyan nem lakik itt, de hogy él, és pedig friss egészségben, annyit tudok. Miért is ne élne? Hiszen idáig nem jutottak el a muszkák, sem a kolera nem pusztított nálunk. Hehehe!

— Csak azért gondoltam, mert már közel öt esztendeje nem hallottam róla. Mondok hátha azóta el is pusztult az inségtől, nyomorúságtól ...

— Mit inség, nyomorúság? Nem volt az itt olyan veszedelmes. Különben meg a szalma-özvegyek tudták a módját, hogy kell és lehet magukon segíteni.

— Hogy érti ezt Spitzer ur? — De kedves Székely, tán csak nem jön egy más világból, és én azt hiszem, hogy Oroszországban sem volt az másképp, mint nálunk.

— No de Spitzer ur, talán mégse akarja azt mondani, hogy az én feleségem ...

— Nem akarok én mondani semmit, amit mondtam, azt is visszavonom, én csak általában beszélek.

— Hol lakik most a feleségem?

— Mintegy két évvel ezelőtt, bizonyos okokból elköltözött innen és ha jól emlékszem, Kapuvárra ment lakni.

— A gyermekekkel?

— Valószínű. Egyébiránt ma nem lehet tudni biztosat senkiről sem, hehehe.

— Ebben a pillanatban kieszláltak az üzletből:

— Spitzer ur!

— Bocsánat — mondá erre a köpcös, — be kell nézmem a

boltha, de ha tud várni öt percet, itt leszek.

A katona biccentett a fejével, de amint az emberke eltűnt, ő is sarkon fordult s kitámolygott a kapun. Nem akarván az ucacán lődörögni, betért a közeli templomba, letérdelt az egyik padba, s fejét kezével támasztva, nagyokat fohászzkodott. Szeretett volna imádkozni, de nem tudott. Valami keserű gondolat nagyon bánthatta őt. Kis idő múlva egy öszegyűrt, zsirfoltos levelet vett elő a belső zsebéből, kisimította a térdeplőn, s szinte szikrázó szemekkel végigfigyelt rajta. A levél így szólt:

— Győr, 1914 december 5. —

Kedves férjem! Tudatom veled, hogy magam is, meg a gyerekek is egészségesek vagyunk. Hogy állapotomban mikor esem ágy-nak nem tudom. Miattunk azonban ne aggódjál, eddig nincs semmi bajunk. Mindig azon sürgetsz és kérsz, hogy írjak. Én már husz levelet is írtam neked, de ha nem kapod meg, nem tehetek róla. Írj mindjárt vissza, ha ezt a levelemet megkapod. Örülök, ha arról értesülsz, hogy még életben vagy, mert bizony a rokonaink, ismerőseink közül már sokan a harcban maradtak. Sokat imádkozunk érted, mert hiszen még elgondolnival is borzasztó, mi lenne velem, meg a kis gyermekekkel, ha vissza nem jönnél. Sokat sírok is utánad, pedig hát hiába! Ha Isten így rendel, nyugodjunk bele, míg megsejten bennünket. A sebesültek mondják, hogy mit kell szenvednetek a háboruban éhségtől, szomjúságtól, hidegtől, stb. Szívesen megosztanám veled utolsó falatomat is, bár tehetném! Meleg alsó ruhát is küldtem, nem tudom megkaptad-e? Én eddig tíz levelet kaptam tőled, de egyszer négy hétig nem jött semmi. Borzasztóan aggódtam, hogy meghaltál. Istennek hála, hogy nem úgy volt!

Én mindig aggódom mlattad, de te éniattam ne aggódjál. Érezd magad jól, amit viszont látjuk egymást ez életben vagy a másvilágban. Sokszoros üdvözlöt és csók a gyermekektől, úgy mint tőlem. Bocsásd meg ha valaha megbántottalak, valamint én is. Ezt a levelet B... címére küldöm, hogy biztosabban kezedhez jusson, ha még élész, amit reményelek. Jó éjszaka! A te hü és téged soha nem felejtő

Rábaparti Nefelejts-ed, Anna.

Ez volt az egyedüli levél, amit őt év óta, mikor a háborúba elment, feleségétől kapott. Szászor is elolvasta már, úgy hogy már jóformán kívülről tudta. De mindujból elővette, hogy a kedves vonásokat lássa, s ezeknek láttára mindannyiszor lelki személel lépett az írószende alakja. Hogy szerette őt szívén minden vonalmával, hogy emésztette őt a vágyódás utána hadifogságának hosszú éveit alatt! Borzasztó volt a világtól távolos Irkutskában, Szibériában az iszonyú éhség, az idegbontó, gyilkos hideg, a ruhátlan, a kegyetlen rabszolgamunka. De még borzasztóbb még keserűbb volt más valami.

Fogolytársainak legtöbbje ka-

pott időnkint házról levelet pénzt. Csak ő, meg három más társa hiába várta heteken, hónapokon, sőt éveken át, nem jött övéiktől egyetlen sor, leveleikre egy hang válasz. Végre az a gyuan fészkelte be magát szíveikbe, hogy szeretteik elfeledték, elhagyták, elárulták őket. Ez a borzasztó gondolat bántotta, furdalta, emésztette lelküket. Másfélezer mérföldnyi re távol a hazától, tehetetlenül kiszolgáltatva a rabságban inségnek, nyomornak, míg a feleségek otthon talán mással élnek világukat. Hazulról a leggyanasabb hírek jutottak el hozzájuk az ugynevezett hadi özvegyek botrányos viselkedéséről. Ez az epeztő, lélekölő gyuan volt Székelyre nézve is a legrettenetesebb. Hányszor akarta feleségének egyetlen levélét, melyet most ismét kezében tartott, dühében összetépné! De valahányszor ránézett a kedves vonásokra, lelohadt a haragja. Mert másrészt nem tartotta lehetőséket, hogy annyi szeretet, mint amennyi azokból feléje sügárzott, elhidegülsön annyira, hogy hiütlenné tudna hozzá válni. Ez esetben pedig csak az volt lehetséges, hogy nem tudta leveleit hozzá eljuttatni, avagy pedig, hogy meghalt. Így gondolta, így beszélt be magának.

Es most ... itthon van, hallja, hogy a felesége él, friss egészségben. Tehát mégis elfeledte őt ... hiütlenné lett hozzá. Ehez nem fér kétség. Hiszen Spitzer, az egykori háziura is ezt akarta